

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

**A KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET INFORMÁCIÓTARTALMÁNAK
VIZSGÁLATA AZ ÉRDEKHORDOZÓK SZEMSZÖGÉBŐL**

Gazdag-Kerecsi Dóra

Témavezető:

Prof. Dr. Fenyves Veronika
egyetemi tanár

DEBRECENI EGYETEM

Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok

Doktori Iskola

Debrecen, 2023

1. A KUTATÁS ELŐZMÉNYEI, CÉLKITŰZÉSEI ÉS A KUTATÁSI HIPOTÉZISEK BEMUTATÁSA

1.1. A kutatás előzményei

Doktori értekezésem témája a számviteli beszámoló részeként közzétett kiegészítő melléklet információtartalmának vizsgálata a döntéshozatal szempontjából. Napjaink felgyorsult világában, a gazdasági helyzet erősödése miatt, egyre inkább felértékelődött az információáramlás. Csak azon vállalkozások tudnak a gazdasági kihívásoknak, a piacgazdaság feltételeinek megfelelni, akik rendelkeznek a megfelelő információval, és azt időben szervezeti tudássá tudják konvertálni. Az információ megszerzéséhez, megfelelő tájékozottság eléréséhez, a versenytársak értékeléséhez, összehasonlíthatóságához egységes információs rendszerre van szükség, melynek hazánkban a számviteli törvény foglal keretbe, a partnerekhez kapcsolódó döntéshozatal elsődleges információbázisa pedig a nyilvánosságra hozott számviteli beszámoló. A beszámoló számszaki adatokat tartalmazó két része, a mérleg és az eredménykimutatás mellett a kiegészítő melléklet az, amely segíti a szervezeteket a partnervállalkozásokkal kapcsolatos gazdasági döntések meghozatalánál a megbízható és valós összkép bemutatását elősegítő, mérleg és eredménykimutatás adatait magyarázó szöveges információval. Előző kutatások alapján a kiegészítő melléklettel szemben több kritika is megfogalmazódott, miszerint nem minden esetben éri el a célját.

Magyarországon a számviteli beszámoló részeként közzétett kiegészítő melléklet iránti érdeklődésem egészen 2017-ig nyúlik vissza, ahol a témához illeszkedően több publikáció elkészítésében vettem részt szerzőként és társszerzőként. A kutatások eredményeit 15 hazai és nemzetközi konferencián ismertettem. A 2019. évi OTDK Kontrolling szekciójában a kiegészítő melléklet szerepét vizsgáló pályamunkám első helyezést ért el, melyet pilot kutatásnak minősült a doktori disszertációm kérdőíves felméréséhez. Ugyanebben az évben az OTDT Pro Scientia Aranyéremmel is elismerte a kutatási tevékenységemet.

1.2. A kutatás célkitűzései

C1: A feldolgozóipar („C”) és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység („M”) nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások kiegészítő mellékleteinek vizsgálata számviteli szabályoknak való megfelelésség szempontjából.

C2: A kiegészítő mellékletek döntéstámogató szerepének vizsgálata.

C3: Összehasonlító elemzés készítése a kiegészítő mellékletek információtartalmáról a döntéshozatalhoz szükséges felhasználói igények és az információk tényleges felhasználhatósága alapján.

1.3. Kutatási hipotézisek

H1: A vizsgált vállalatok számviteli beszámolójuk részeként közzétett kiegészítő mellékletei megfelelnek a magyar számviteli szabályoknak.

H2: A vizsgált vállalatok által közzétett kiegészítő mellékletek információtartalmát befolyásolja a könyvvizsgálati kötelezettségnek való megfelelés, a számviteli beszámoló típusa.

H3: A vállalkozások jól elkülöníthető csoportokra oszthatók a kiegészítő melléklet figyelembevétele szerint a döntéshozatal és döntéstámogatás során.

H4: A partnervállalkozások kiegészítő mellékleteinek tényleges és elvárt adat- és információtartalma eltér egymástól.

H5: Befolyásolja a partnervállalkozások kiegészítő mellékletében szereplő információk tényleges és elvárt adat- és információtartalma közötti különbséget

H5a: a vállalkozások főtevékenysége,

H5b: a vállalkozások árbevételeinek nagysága,

H5c: a vállalkozások számviteli beszámolótípusa.

H6: A kiegészítő mellékletben kötelezően szerepeltetendő információk jól differenciálható csoportokra bonthatók a döntéshozatalhoz kapcsolódó felhasználói igények vagy a felhasználhatóságuk szerint.

Az átláthatóság érdekében táblázatot (*1. táblázat*) készítettem, mely prezentálja a kutatási célokat, a hozzájuk kapcsolódó hipotéziseket és a kutatás során használt elemzési módszereket.

1. táblázat: A kitűzött célok, felállított hipotézisek, alkalmazott módszerek közötti kapcsolat

CÉLOK	HIPOTÉZISEK	MÓDSZEREK
C1: A feldolgozóipar („C”) és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység („M”) nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások kiegészítő mellékleteinek vizsgálata számviteli szabályoknak való megfelelésség szempontjából.	H1: A vizsgált vállalatok számviteli beszámolójuk részeként közzétett kiegészítő mellékletei megfelelnek a magyar számviteli szabályoknak.	Szövegbányászat, gyakoriság vizsgálat
	H2: A vizsgált vállalatok által közzétett kiegészítő mellékletek információtartalmát befolyásolja a könyvvizsgálati kötelezettségnek való megfelelés, a számviteli beszámoló típusa.	Szövegbányászat, Khí-négyzet próba
C2: A kiegészítő mellékletek döntéstámogató szerepének vizsgálata.	H3: A vállalkozások jól elkülöníthető csoportokra oszthatók a kiegészítő melléklet figyelembevételére a döntéshozatal és döntéstámogatás során.	Klaszteranalízis
C3: Összehasonlító elemzés készítése a kiegészítő mellékletek információtartalmáról a döntéshozatalhoz szükséges felhasználói igények és az információk tényleges felhasználhatósága alapján.	H4: A partnervállalkozások kiegészítő mellékleteinek tényleges és elvárt adat- és információtartalma eltér egymástól.	Rangkorreláció – Wilcoxon féle signed rank teszt
	H5: Befolyásolja a partnervállalkozások kiegészítő mellékletében szereplő információk tényleges és elvárt adat- és információtartalma közötti különbséget H5a: a vállalkozások főtevékenysége, H5b: árbevételének nagysága, H5c: számviteli beszámolótípusa.	Kruskal-Wallis teszt, Dunn próba
	H6: A kiegészítő mellékletben kötelezően szerepeltetendő információk jól differenciálható csoportokra bonthatók a döntéshozatalhoz kapcsolódó felhasználói igények vagy a felhasználhatóságuk szerint.	Főkomponens analízis

Forrás: Saját szerkesztés (2023)

2. ADATBÁZIS ÉS AZ ALKALMAZOTT MÓDSZEREK ISMERTETÉSE

Kutatómunkám során szekunder és primer kutatást egyaránt végeztem. A téma elemzése és feldolgozása két jól elkülöníthető részre bontható:

- az első rész, a Feldolgozóipar („C”) és a Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység („M”) nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások kiegészítő mellékleteinek vizsgálata szövegbányászat segítségével a számviteli törvény megfelelésségének céljából;
- a második rész, az érdekhözök véleményének vizsgálata egy kérdőíves felmérés segítségével a partnervállalataik kiegészítő mellékletéből kinyert szöveges magyarázatokról, a döntéshozatalhoz szükséges felhasználói igények és az információk felhasználhatósága alapján.

2.1. A szekunder és a primer adatokból képzett adatbázis létrehozásának ismertetése

A kutatás elengedhetetlen része a szekunder adatok gyűjtése és elemzése, mivel az ezekből származó információk az adott probléma környezeti összefüggéseinek megértését segítik elő, valamint a primer adatok pontosabb gyűjtését és feldolgozását (MALHOTRA, 2008). Kutatásaimat szakirodalmi feldolgozással kezdtem, ahol áttanulmányoztam a hazai és nemzetközi számviteli szabályozási környezetet (magyar, IFRS, V4 országaiban), illetve a számviteli beszámolók fontosságát és minőségét feldolgozó releváns forrásokat. Ez hozzásegített a téma pontosabb és mélyebb megismeréséhez, valamint a szekunder kutatás adatbázisában szereplő kiegészítő mellékletekben a keresendő kifejezések meghatározásához, illetve a primer kutatáshoz létrehozott kérdőív megfelelő elkészítéséhez.

A **szekunder kutatás** a kiegészítő mellékletek törvényi megfelelésségének vizsgálatából állt. A Debreceni Egyetem Számviteli és Pénzügyi Intézetében egy 2020-ban elkezdődött kutatás keretében beszerzésre kerültek a számviteli beszámolók a teljes nemzetgazdasági ágra vonatkozóan. Az összes működő vállalkozás 20%-a került kiválasztásra. Az adatbázis összeállításánál az volt a cél, hogy a mintában szereplő vállalkozások összetétele arányos legyen a teljes nemzetgazdaságon belüli nemzetgazdasági ágak vállalatszámával. Továbbá a kiválasztott minta tükrözi a nemzetgazdasági ágak KSH-nak megfelelő létszámkategóriák (0 fő, 1 – 4 fő, 5 – 9 fő, 10 – 50 fő és 50 fő felett) szerinti megoszlását. Az így megkapott

csoportokat árbevétel szerint sorba rendezve, kvartilisre osztva és kvartilisenként a megadott kiválasztási darabszám negyedének megfelelő vállalatszám került kiválasztásra a kvartilisek felső részéből. Az intézeti kutatásba bevont beszámolókon belül a disszertációmban két nemzetgazdasági ág került kiválasztásra, mely a feldolgozóipar és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység volt. A két nemzetgazdasági ágban működő vállalkozások kiválasztásánál fő szempont volt, hogy az éves beszámolójuk részét képezze a kiegészítő melléklet. Így a vizsgálat tárgyát nem képezték azon vállalkozások, amelyek beszámolóinak nem kötelező része a kiegészítő melléklet, így nem kerültek bele sem a mikrogazdálkodói beszámoló készítésére kötelezett vállalkozások, sem az egyszerűsített beszámolót készítőik. Ezen túl csak a 10 millió forintot meghaladó éves nettó árbevétellel rendelkező gazdasági társaságok kerültek kiválasztásra.

A beszámolók részeként közzétett kiegészítő mellékletek, azaz a szekunder kutatás adatbázisa az OPTEN Informatikai Kft.-től került beszerzésre a 2017-es és a 2019-es üzleti évre vonatkozóan.

Az adatbázis tisztítását követően a végleges adatbázis ágazonkénti és létszám kategóriánkénti megoszlását a **2. táblázat** tartalmazza, mely az eredeti beszerzett kiegészítő mellékletek 92%-a volt. Ez abból adódott, hogy volt olyan vállalkozás, mely 2019-re vagy megszűnt, vagy olyan beszámolót készített, melynek nem része a kiegészítő melléklet. Illetve az az elemzésnél gondot okozott a kiegészítő mellékletek fájlformátumai is, voltak olyan dokumentumok, melyek a program nem tudott beolvasni, kezelni, mivel nem pdf formátumként ismerte azt fel, hanem képként, így az úgynevezett hibás kiegészítő mellékletek is kiszűrésre kerültek.

2. táblázat: A szekunder kutatás adatbázisának bemutatása „C” és „M” nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások és átlagos állományi létszám szerinti bontásban (m.e.: db)

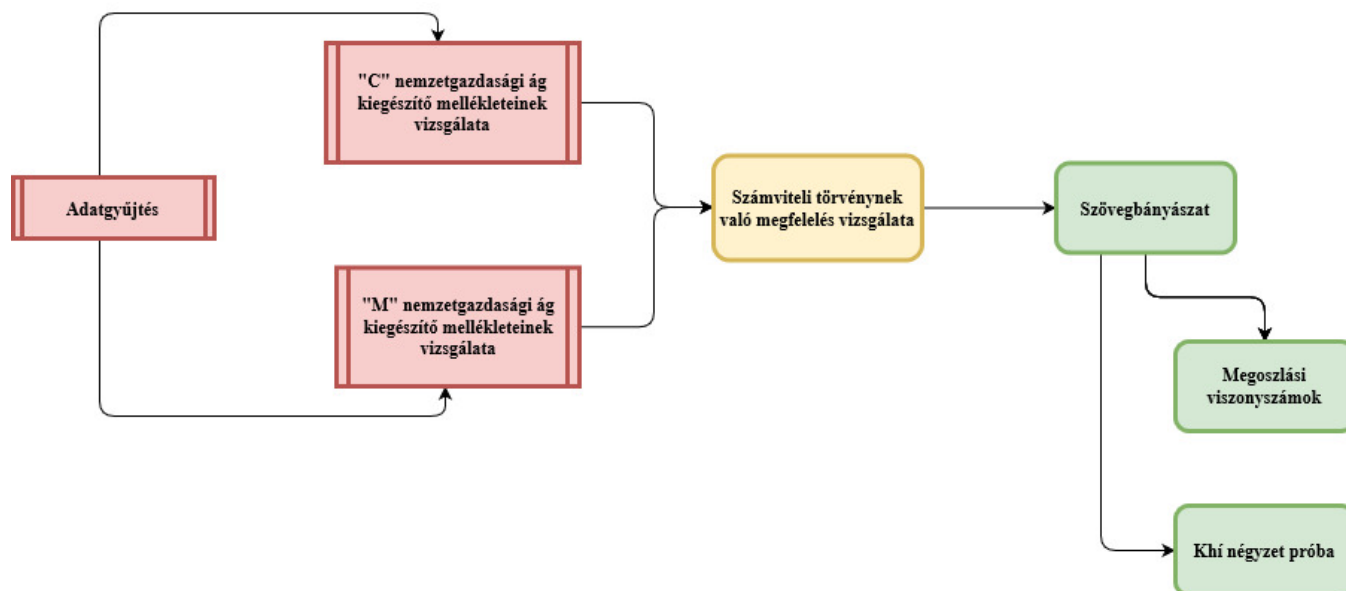
Ágazatok	0 fő	1-4 fő	5-9 fő	10-49 fő	50- fő	Összesen
„C” – Feldolgozóipar	317	1238	697	993	382	3627
„M” – Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	864	2062	538	360	51	3875

Forrás: Saját szerkesztés (2023)

A **primer kutatás** egy kérdőíves felmérésből állt, ahol a gazdasági szakemberek, vezetők véleményére voltam kíváncsi a partnereik kiegészítő mellékletében szereplő információkkal kapcsolatban. BONCZ (2015) szerint az egyik leggyakrabban használt primer kutatási, információszerzési technika a kérdőíves vizsgálat, mely leíró, magyarázó és felderítő célok megválaszolásában nyújt segítséget. A kérdőíves megkérdezés online formában, teljesen anonim módon történt, amelyről a kérdőív bemutatkozó szövegében a kitöltőket biztosítottam. A kérdőívben legtöbbször alkalmazott kérdéstípus zárt formájú, jellemzően Likert-skála jellegű, melyet GÖB et al. (2007) és JAMIESON (2004) szerint előszeretettel használják attitűdök mérésére, továbbá a legnépszerűbb az ötfokozatú és a hétfokozatú. A kérdőív kitöltésének időszaka 2020. december 3. és 2021. március 26. volt, melyet a koronavírus-járvány miatt online formában juttattam el a lehetséges kitöltők részére. A kérdőívet az EvaSys szoftver segítségével küldtem ki e-mailes megkeresésekkel, ahol egyrészt a Debreceni Egyetem adatbázisában szereplő vállalatok gazdasági szakemberei lettek megcélózva, valamint a kérdőív megosztásában a Magyar Könyvvizsgálói Kamara segítségét is igénybe vettem. Közel 7200 e-mail címre sikerült eljuttatni a kérdőívet, melyből végül 492 db feldolgozható kérdőív alkotta az adatbázist.

2.2. A szekunder és primer kutatáshoz felhasznált módszerek ismertetése

A szakirodalmi feldolgozásnál a témához kapcsolódó hazai és nemzetközi szakirodalomként feldolgozott tudományos folyóiratcikkek, tanulmányok, elemzések, törvények eléréséhez a Google Tudós (Google Scholar), a Maturka, a Scopus kereső adatbázisokat használtam. A **szekunder kutatáson** belül a szakirodalmi feldolgozás után központi szerepet kapott a számviteli törvénynek a kiegészítő melléklettel szemben támasztott tartalmi előírásainak feltérképezése és azok teljesülése. Az adatbázis kialakítását és az abban szereplő kiegészítő mellékletek számviteli törvénynek való megfelelésségének vizsgálatakor alkalmazott módszereket a **1. ábra** szemlélteti.

1. ábra: A szekunder kutatás adatbázisa és a hozzá kapcsolódó módszertan

Forrás: Saját szerkesztés (2023)

Az OPTEN Informatikai Kft.-től történő szekunder kutatás adatbázisának beszerzését követően az adatok tisztítása és az adatbázis megfelelő kialakítása történt. Csak olyan vállalkozások kiegészítő mellékletei maradtak az adatbázisban, melynek a 2017-es és a 2019-es üzleti évre vonatkozó kiegészítő melléklete egyaránt megtalálható volt és használható is. Mindez és maga az elemzés is az Microsoft Excel táblázatkezelő programjával, az R statisztikai rendszer különböző csomagjaival és a Portable Document Format (PDF) programmal, mely dokumentumok tárolására alkalmas fájlformátum, használatával történt. A „C” és az „M” nemzetgazdasági ágba tartozó kiegészítő mellékletek elemzésekor a szövegbányászat segítségével 110 db kifejezésre (számviteli törvényben meghatározott kötelező információkhoz kapcsolódó kifejezések) kerestem rá a Microsoft Excel és a PDF programok segítségével. A szövegbányászat egy viszonylag új módszer, melynek segítségével strukturált vagy strukturálatlan szövegekből tudunk információt kinyerni. Az elmúlt két évtizedben a szövegbányászat egyre nagyobb érdeklődést váltott ki mind a tudományos területeken, mind az üzleti intelligencia alkalmazásokban. A szövegbányászat olyan hasznos és újszerű ismeretek megszerzésének képességét jelenti, amelyek nagy mennyiségű, strukturálatlan szöveg feldolgozásával nagy tömegű adat feldolgozását segíthetik elő (WELBERS et al., 2017). Egy másik definíció szerint a szövegbányászat egy olyan feldolgozási eljárás, amelynek során megfelelő betekintést nyerhetünk a szövegbe (KWARTLER, 2017).

Egyre több szövegszerű adatbázis készül számítógéppel olvasható formátumban, amelyek gyors feldolgozást igényelnek. A szövegbányászat egy interdiszciplináris kutatási terület, amely a számítástechnika, a nyelvészet és a statisztika különféle eszközeit hasznosítja (FEINERER, 2008). Minden kvantitatív kutatás, például az üzleti tudomány, statisztikai módszereket alkalmaz, amelyek strukturált információgyűjtést igényelnek (IACUS, 2015).

Az R statisztikai rendszer 'tm' programcsomagja olyan infrastruktúrát biztosít, amely lehetővé teszi, hogy a szövegekkel és az azokhoz kapcsolódó metaadatokkal hatékonyan dolgozni tudjak, valamint, hogy a szövegek átalakításra kerüljenek strukturált reprezentációkká, amelyeken már a szükséges statisztikai módszerek is alkalmazhatók. A programcsomag lehetővé teszi a különböző formátumú szövegek feldolgozását is (txt, doc, pdf, csv, stb.), amely jelen kutatásnál mindenképpen kedvező, hiszen nincsen törvényi előírás a nyilvánosságra hozott kiegészítő mellékletek formátumainak.

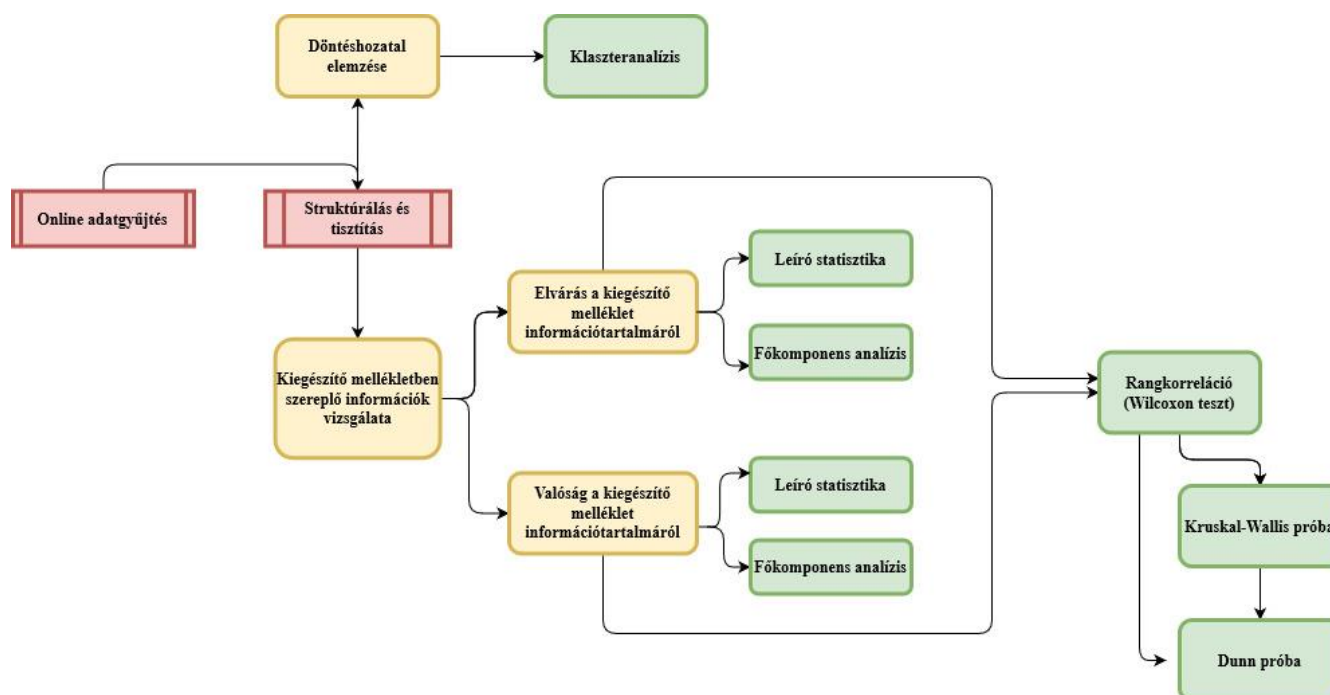
A szövegbányászat és az azt követő elemzés célja volt megvizsgálni, hogy számviteli beszámolók részeként közzétett kiegészítő mellékletek mennyiben biztosítják azokat az információkat, amelyek nélkülözhetetlenek lennének a mérleg és az eredménykimutatás megfelelő értelmezéséhez. Ehhez a szövegbányászat segítségével kinyert kifejezés-gyakoriságokat megoszlási viszonzszámok segítségével szemléltettem a létszám szerint kialakított kategóriáknak megfelelően. Valamint a kifejezés-gyakoriságok különböző változók alapján kerültek összehasonlításra, mely a vállalkozások beszámolójának könyvvizsgálattal való alátámasztása és a beszámoló típusa volt. Módszertant tekintve a Khí-négyzet próbát alkalmaztam.

A statisztikai elemzés alapvető feladata a változók vagy tényezők közötti kapcsolatok feltárása és számszerűsítése. A statisztikai tesztek diszkrét változók tesztelésére használhatók. Megkülönböztethetünk parametrikus és nem paraméteres statisztikai tesztek (LUMLEY, 2010). A nem paraméteres tesztek közé tartozik a Khí-négyzet teszt, amely függetlenségi teszt elvégzésére használható. A függetlenségi teszt lehetővé teszi a kategorikus (nominális) változók közötti kapcsolat tesztelését. A teszt elvégzéséhez olyan gyakorisági (kombinációs vagy kontingencia) táblák használhatók, amelyek a két szempont szerinti kombinált besorolás eredményeként jönnek létre. A teszt a numerikus értékek helyett a relatív nagyságrendet veszi figyelembe (FALISSARD, 2012). A Khí-négyzet teszt használata azért népszerű, mert amellet, hogy diszkrét valószínűségi változók tesztelésének

módszere, nincs más feltétele a változók eloszlásának. A tesztérték kiszámításához feltételezzük, hogy adataink egy kétváltozós gyakorisági táblázatban szerepelnek kategóriánként. A teszt nullhipotézise (H_0), hogy a két vizsgált változó független egymástól, azaz nincs közöttük kapcsolat, az alternatív hipotézis (H_1) pedig az előző megfordítása. A kapcsolat vizsgálatára a Pearson-féle Kí-négyzet tesztet használtam. Ha a teszt eredménye kisebb, mint 0,05 (5%), akkor a nullhipotézist elvetjük, azaz a két változó függ egymástól, és fordítottnan elfogadjuk a nullhipotézist, azaz a két változó független egymástól (BILDER – LOUGHIN, 2015; HUNYADI et al., 2001).

Primer kutatásként kérdőíves felmérést készítettem, melynek feldolgozását és a hozzá kapcsolódó módszertant a **2. ábra** szemléltet.

A kérdőív adatainak feldolgozásához az IBM SPSS Statistics 27 programot és a Microsoft Excel táblázatkezelő programjának az R statisztikai rendszerének különböző csomagjait használtam.

2. ábra: A kérdőív feldolgozásának módszertana

Forrás: Saját szerkesztés (2023)

Az kérdőív elemzésének első részében klaszteranalízist végeztem a döntéshozatalhoz kapcsolódó kérdések segítségével. A klaszteranalízis során az adatokat csoportosítjuk, azaz olyan módon rendezzük őket homogén alcsoportokba, hogy az válaszadók előre meghatározott kritériumértékeit figyelembe vesszük. A klaszterek csoportjainak tagjai

hasonló tulajdonságokkal bírnak, így azok a gyakorlati szempontból is logikus és értelmezhető alcsoportok (SIMON, 2006).

A kérdőív elemzésének második részében a kiegészítő mellékletben szereplő közzétételek kerültek vizsgálatra azok döntéstámogatás szerinti fontosságára (elvárás) és partnervállalatok kiegészítő mellékleteiben azok előfordulására (valóság) vonatkozóan. A közzétételek likert skálás eredményeit elsőnek leíró statisztika segítségével elemeztem (átlag, medián, szórás, ferdeség és csúcosság).

Továbbá főkomponens analízis segítségével csoportosítottam a 40 db információt a döntéshozatalhoz tartozó elvárások és a partnerek kiegészítő mellékletében tényleges előfordulásuk szerint. Azaz a kérdések struktúrájának összehasonlításához főkomponens elemzést végeztem (Principal Component Analysis, PCA). Az elemzések során gyakran több változót is vizsgálni kell az adott probléma megoldása során. Több változónak nagyobb elemszámú mintán történő mérése egy nagy adathalmaz egy egységként történő kezelését jelentheti, ami bonyolult feladat. A változók közötti kapcsolatok feltárásánál több, esetleg egymástól is függő változó kapcsolatát elemezve kell dolgozni, amelyek elemzése és az eredmények értelmezése valamilyen többváltozós módszer segítségével történhet (BARNA – SZÉKELYI, 2002). Az egyik ilyen módszer a főkomponens analízis, aminek a segítségével csökkenthető a változók száma. A főkomponens analízis alkalmazásának egyik célja az lehet, hogy az eredeti változók mintájából becsült kovariancia struktúráját a változók minél kevesebb lineáris kombinációjával írja le, úgy hogy a teljes magyarázó erőből a lehető legkevesebbet veszítsük el. A főkomponens elemzés a magas dimenziójú mintát (több változót) alacsonyabb számú, legtöbbször interpretálható változóvá redukálja, így a PCA szerepe főleg az adatredukálásban jelentős (FIELD, 2013). Annak vizsgálatához, hogy a minta alkalmas-e a főkomponens elemzéshez, a KAISER – RICE (1970) féle Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) tesztstatisztikát használtam. Ez egy 0 és 1 közötti érték, amely minél közelebb van 1-hez, annál inkább különböző és megbízható faktorokat ad a főkomponens (vagy faktor) analízis. Ezen felül a Bartlett féle szfericitás tesztet is elvégeztem (BARTLETT, 1951), amely azt teszteli, hogy egy adott korrelációs mátrix szignifikánsan különbözik-e egy egység mátrixtól (ennek az eredménye egy χ^2 eloszlású tesztstatisztika). A főkomponens elemzés során varimax forgatást használtam. A kérdéscsoportok belső konzisztenciájának mérésére a Cronbach α paramétert használtam (CRONBACH, 1951).

Végül a kérdéscsoportok (elvárás és valóság) összehasonlításához rangkorrelációt, azon belül is a Wilcoxon féle signed rank tesztet használtam, mivel az értékelések ordinális természetűek, illetve nem normális eloszlást követnek (WILCOXON, 1992; FIELD, 2013). A klasszikus t-próbákhoz hasonlóan egy változó két független csoport szerinti összehasonlítására szolgál, azaz azt teszteli, hogy a függő változó eloszlása a két csoportban azonos-e. A hagyományos értékek (teszt statisztika, p-érték) mellett az eltérés mediánt és hatásmagyságot is kiszámítottam:

$$\text{hatásmagyság (effect size)} = (|Z|)/\sqrt{n}$$

A Z egy standard normál eloszlású érték, az n pedig az elemszám. Ez egy 0 és 1 közötti érték, ahol 0,3 alatt kicsi, 0,3-0,5 között közepes, míg 0,5 fölött nagy vagy erős a hatásról beszélünk (TOMCZAK – TOMCZAK, 2014; ALBOUKADEL, 2021). A nagy vagy erős hatásmagyságú közzétételek kapcsolatvizsgálatára a Kruskal-Wallis próbát alkalmaztam főtevékenység, árbevétel, beszámolótípus szerint. Ez egy nem paraméteres statisztikai teszt, amely három vagy több, egymástól függetlenül vett csoport közötti különbségeket méri fel egyetlen, nem normális eloszlású folytonos változón. A nem normál eloszlású adatok (pl. ordinális vagy rangadatok) alkalmasak a Kruskal-Wallis tesztre (K. WALLIS, 1952). A próba önmagában nem mutatja meg, honnan ered a sztochasztikus dominancia, vagy hogy ez hány különböző csoportpárnál jelenik meg. Ezeknek a feltárására a Dunn próba alkalmazható. A Dunn teszt páronkénti összehasonlítást végez az egyes független csoportok között, és megmondja, hogy mely csoportok különböznek statisztikailag szignifikánsan az α bizonyos szintjén (DUNN, 1964).

A két csoport közötti különbség z-teszt statisztikájának kiszámítása:

$$z_i = y_i / \sigma_i,$$

ahol i az 1–m összehasonlítások egyike, $y_i = W_A - W_B$ (ahol W_A az i-edik csoport rangsorainak összegének átlaga),

$$\sigma_i = \sqrt{((N(N+1)/12) - (\sum T_s^2 - T_s^2/(12(N-1))) / ((1/n_A)+(1/n_B))},$$

ahol N a megfigyelések teljes száma az összes csoportban, r a kötött rangok száma, és T_s az s. specifikus kötött értékhez kötődő megfigyelések száma (DUNN, 1964).

3. AZ ÉRTEKEZÉS FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI

A kutatásom célja a számviteli beszámoló részeként közzétett kiegészítő melléklet törvényi előírásainak és az érdekhordozók elvárásainak való megfelelés, továbbá a kiegészítő mellékletekből nyerhető információk döntéstámogatásban betöltött szerepének vizsgálata..

Számos nemzetközi szakirodalom foglalkozott a számviteli beszámoló fontosságával, jelentőségével és minőségével (DZOMIRA, 2014; AHMAD et al., 2020; NURLIS – YADIATI, 2017; BEEST et al., 2009; LOMBARDI, 2018; BIDDLE – CHOI, 2006; LI, 2008). Összességében elmondható, hogy a megfelelő minőségű számviteli beszámolónak teljeskörű és átlátható információkat kell tartalmaznia annak érdekében, hogy a felhasználókat ne tévessze meg és megbízható, valós összképet biztosítsa.

Nemzetközi viszonylatban (ZHANG et al., 2015; WALIA – KIRAN, 2012; DEFOND et al., 2015; LI, 2008; BLOOMFIELD, 2002) a számviteli beszámolóknak és a kiegészítő mellékletben közzétett információknak hatással vannak a részvényárak alakulására, a befektetők kockázati megítélésére. A számviteli beszámolók és a hozzájuk tartozó kiegészítő mellékletek olvashatósága és érthetősége befolyásolja a külső piaci szereplők döntéseit. Továbbá a befektetési kockázatot növelheti a cégek jövőbeli működésére vonatkozó kedvezőtlen információk manipulálása, amely könnyen kiküszöbölhető a számviteli beszámolóban közzétett információk bővebb magyarázatával és kidolgozásával.

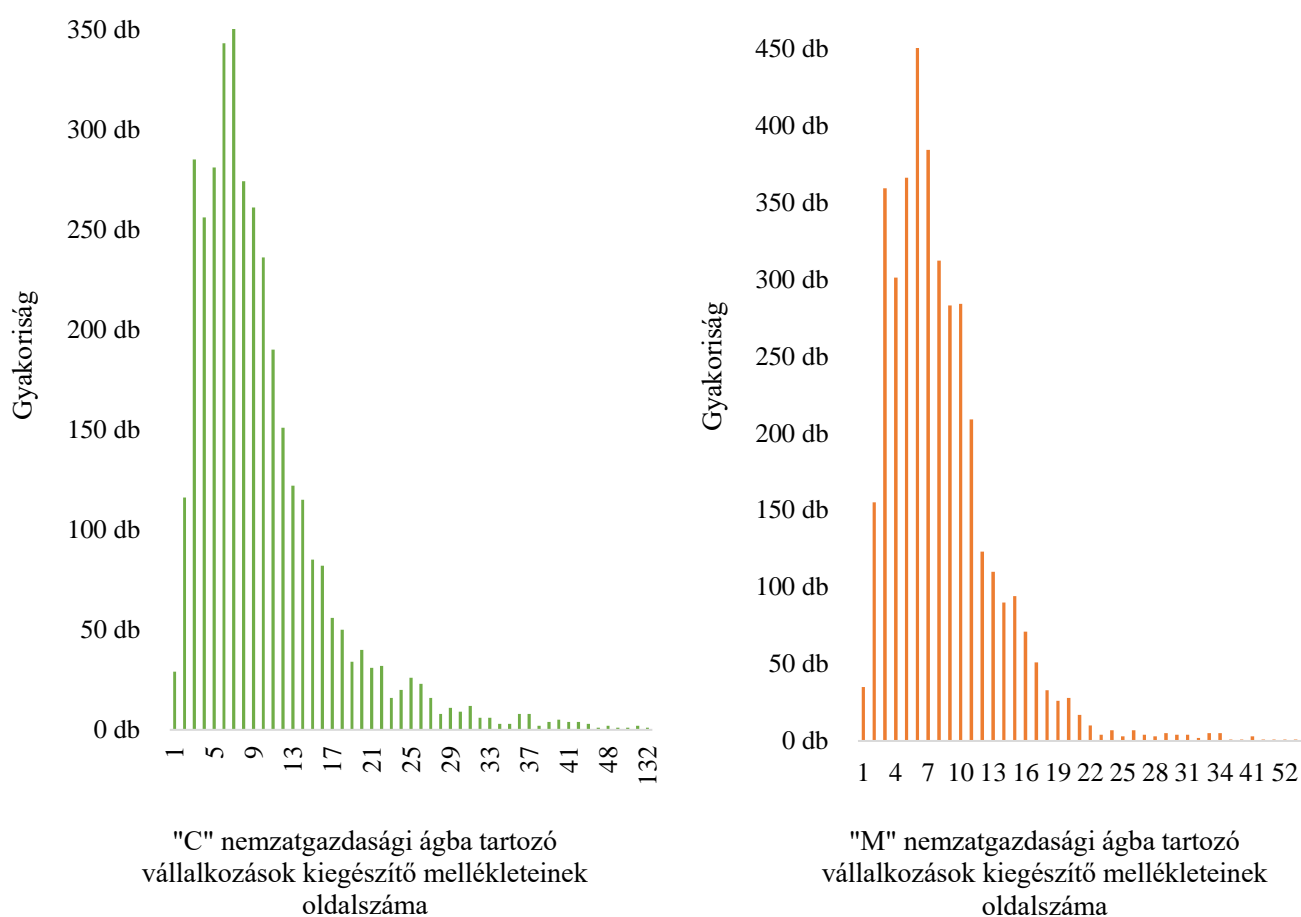
Magyar kutatások eredményeképpen elmondható, hogy a kiegészítő mellékletnek segítenie kell a megbízható és valós összkép jobb bemutatását, ami a számviteli alapelvek, legfőképpen a valódiság, a világosság, a következetesség, a folytonosság és a teljesség elvének a figyelembe vételén alapul. Korábbi kutatások alapján számos kritika fogalmazódott meg a hazánkban közzétett kiegészítő mellékletekkel kapcsolatban, miszerint az azokból nyert információk a külső szereplők számára fontosak lehetnek, de nem felelnek meg a számviteli törvény előírásainak (KARDOS, 2009; FILYÓ, 2014; KÁNTOR, 2016; BÖCSKEI – HÁGEN, 2017; FENYVES et al. 2019).

A kérdőíves felmérés kutatási előzménye egy 2018-ban megkezdett alapkutatás volt, ahol a kiegészítő melléklet információtartalmát vizsgáltam egy pilot felmérés keretében a vezetők és gazdasági szakemberek körében (KEREZSI et al., 2019b). A kiegészítő mellékletek tartalmára vonatkozó kutatás előzményeként a sportvállalkozások és

az információs-technológiai szolgáltatást végző vállalkozások kerültek vizsgálatra (FENYVES et al., 2018a, FENYVES et al, 2018b; FENYVES et al., 2019).

A szakirodalom áttanulmányozása után a „C” és az „M” nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások kiegészítő mellékleteinek információtartalmát vizsgáltam meg szövegbányászat segítségével.

A feldolgozóipari és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységű vállalkozások kiegészítő mellékletének terjedelméhez kapcsolódó vizsgálat eredménye, hogy kétharmad arányban 10 oldalnál rövidebb kiegészítő mellékletet tettek közzé a vizsgált években, míg az egyharmad részük 5 oldalnál is kisebb terjedelmű kiegészítő melléklettel rendelkezett. A többi vállalat (1/3) 11-50 oldal közötti kiegészítő mellékletet készített, míg 50 oldal feletti kiegészítő mellékletek száma a vizsgált vállalatok 0,1%-át sem érték el (**3. ábra**).

3. ábra: A feldolgozóipari („C”) és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység („M”) vállalkozások kiegészítő mellékleteinek terjedelme (N=7502)

Forrás: Saját szerkesztés (2023)

A 2017-es és 2019-es kiegészítő mellékletek terjedelmét összehasonlítva arra következtethetünk, hogy jelentősebb változtatásokat nem alkalmaznak a vállalkozások a

szöveges magyarázatok elkészítésekor. Ez alátámasztja azt, hogy biztosan vannak olyan vállalkozások, melyek valamiféle program vagy sablon segítségével a minimumot, vagy ennél is kevesebbet tesznek közzé a valós kép bemutatása céljából és a gazdálkodásukat, működésüket nem megfelelően részletezi. A rövid terjedelem jelezheti, hogy a vizsgált kiegészítő mellékletek nem minden esetben megfelelő minőségűek.

A számviteli törvény megköveteli a vállalkozásoktól, hogy a számviteli beszámolóban bemutatott adatok átfogóbb megértését szolgálják a kiegészítő mellékletben közzétett adatok, információk, szöveges magyarázatok. Ennek megfelelően a gyakorlatban három nagy részre bontható a kiegészítő melléklet felépítést tekintve, melyek az általános rész, a specifikus rész és a tájékoztató rész. A kiegészítő mellékletek szövegbányászattal történő kifejezés-gyakoriságaiból levont következtetések az **1. hipotézisemet** cáfolták meg, miszerint a vizsgált vállalatok számviteli beszámolójuk részeként közzétett kiegészítő mellékletei megfelelnek a magyar számviteli szabályoknak. A rövid terjedelem jelezheti, hogy a vizsgált kiegészítő mellékletek nem minden esetben megfelelő minőségűek.

A szövegbányászat módszerével meghatározott kifejezés-gyakoriságok elemzésekor a feldolgozóipari és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységű vállalkozások kiegészítő mellékleteinek törvényi megfeleléssége között számottevő különbséget nem tapasztaltam, viszont a számviteli beszámolóhoz tartozó kiegészítő melléklet általános, specifikus és tájékoztató részéhez kapcsolódó információk tekintetében jelentős eltérések és jelentős hiányosságok voltak. Összességében a specifikus részen belül a mérleghez kapcsolódó közzétett információkat szerepeltették a vizsgált vállalkozások a leggyakrabban, míg a tájékoztató részhez kapcsolódó információkat mutatták be a legkevésbé. A vizsgált 110 db közzéteendő információ közül minimum 80%-ban az alábbi kifejezésekhez kapcsolódó információ jelent meg az egyes kategóriák kiegészítő mellékleteiben: székhely, számviteli politika, immateriális javak, tárgyi eszközök, készletek, követelések, saját tőke, adózott eredmény, kötelezettségek, összköltség és értékcsökkenés. Az egyes információk gyakoriságaiból következtetésként levontam, hogy általánosságban az eszközök, források bemutatásra kerültek, viszont nem olyan részletezettséggel, plusz információval, mint amire az érdekelteknek szükségük lenne. Továbbá a vállalkozások a tőkeszerkezetükhöz kapcsolódó információkat valamivel fontosabbnak találták, mint az eszközszerkezetükhöz kapcsolódókat, azaz a kötelezettségekhez kapcsolódó kockázatoktól jobban tarthatnak, mint

az eszközökhöz kapcsolódó kockázatoktól. Az eredmény bemutatásához szükséges információk elemzéséből megállapítottam, hogy a költségekhez, ráfordításokhoz kapcsolódó információk előfordulásának gyakorisága magasabb, mint a bevételekhez tartozó információké, mely szintén a kockázattal magyarázható.

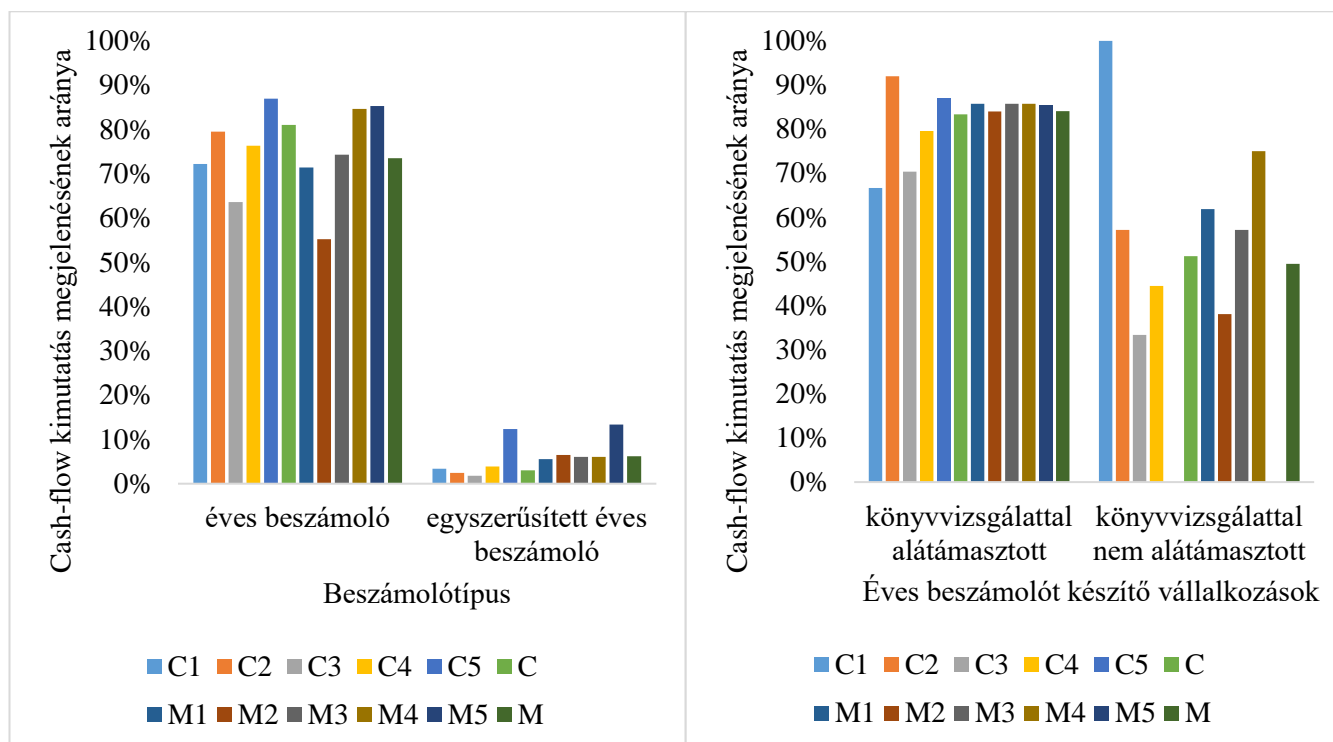
Fontos megemlíteni, hogy a számviteli törvény szerint meghatározott céljának, a megbízható és valós összképet biztosító vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet bemutatásának, a vizsgált kiegészítő mellékletek nem minden esetben feleltek meg. A gazdasági helyzet mutatószámai a kiegészítő mellékletek körülbelül 40-50%-ában szerepeltek.

Ezen túl az elvégzett elemzés alapján levont következtetésem az volt, hogy a létszám és árbevétel figyelembe vételével kialakított csoportokba tartozó kiegészítő mellékletek törvényi megfelelése között is számottevő különbség van, miszerint összességében a nagyobb méretű vállalatok (létszámkategóriát, összes eszközt, saját tőkét, árbevételt, üzemi eredményt tekintve) kiegészítő mellékletei jobban megfelelnek a számviteli törvény követelményeinek, mint a kisebbek.

Az első célkitűzéshez felállított **második hipotézisem** szerint a vizsgált vállalatok által közzétett kiegészítő mellékletek információtartalmát befolyásolja a vállalatok könyvvizsgálati kötelezettségnek való megfelelés és a számviteli beszámoló típusa.

A Khí-négyzet próba segítségével történő kapcsolatvizsgálat eredményei alátámasztják a **2. hipotézis** azon pontját, miszerint a kiegészítő mellékletek törvényi megfelelését befolyásolja a könyvvizgálatra kötelezettség. A beszámoló ellenőrzéseként felfogható könyvvizsgálati tevékenység javította a kiegészítő mellékletek minőségét, viszont a könyvvizsgálattal alátámasztott beszámolóval rendelkező vállalkozások sem felelnek meg minden esetben 100%-ban a számviteli törvénynek a kiegészítő melléklet információtartalmát illetően. A könyvvizsgálattal alátámasztott vállalkozások legnagyobb hányada kb. 85%-90%-a közzétette a kiegészítő mellékletében, hogy a beszámolója könyvvizsgálattal alátámasztásra került, viszont mindegyik kategóriában („C1”-„C5” és „M1”-„M5”) voltak olyanok, akiknek a kiegészítő mellékletében ez nem szerepelt.

A **2. hipotézis** vizsgálatának eredménye, hogy szignifikáns különbség volt a kiegészítő melléklet információtartalma és a beszámolótípus között.

Megjegyzés: A C1-C5 és M1-M5 a nemzetgazdasági ágak létszám szerint kialakított csoportjait jelöli.

4. ábra: A kiegészítő mellékletben a cash-flow kimutatás előfordulásának gyakorisága a feldolgozóipari és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységű vállalkozásoknál

Forrás: Saját szerkesztés (2023)

Az éves beszámolót készítő vállalkozások részletesebb kiegészítő mellékletet tettek közzé, mint az egyszerűsített éves beszámolót készítők. Lényegében ez evidenciának minősülhet, nem új vagy újszerű eredménynek, viszont az éves beszámolót készítő feldolgozóipari vállalkozások 20%-a, a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységű vállalkozások 27%-a nem tette közzé a cash-flow kimutatást a kiegészítő mellékletben, holott a számviteli törvény kötelezően előírja a bemutatását. Azon vállalkozások, akik szintén éves beszámolót készítettek, de könyvvizsgálattal nem volt alátámasztva a beszámolójuk („C”: 41 db, „M”: 85 db) átlagosan 50%-ban feleltek meg a törvényi előírásnak, azaz ekkora arányban szerepelt a kiegészítő mellékletükben a cash-flow kimutatás (4. ábra).

A kiegészítő melléklet számviteli törvénynek való megfelelésének vizsgálatát követően a gazdasági szakemberek véleménye került vizsgálatra a kiegészítő mellékletben szereplő információk fontosságának tekintetében döntéshozatal szempontjából, illetve hogy az információk szerepelnek-e a partnerek kiegészítő mellékleteiben kellő részletezettséggel.

A **3. hipotézisemet** alátámasztják a **3. táblázat** eredményei, miszerint a vállalkozások jól elkülöníthető csoportokra oszthatók a kiegészítő melléklet figyelembevétele szerint a döntéshozatal és döntéstámogatás során.

3. táblázat: A klaszterek jellemzői (N=396)

Klaszter	2. klaszter		1. klaszter		Fontosság *
	Méret				
Méret	67,9% (269)		32,1% (127)		
Megnevezés	Legjellemzőbb válasz	%	Legjellemzőbb válasz	%	
Kiegészítő mellékletben szereplő információk fontossága	2 – (fontos)	56,10	4 – (kevésbé szükséges)	48,00	1,00
Kiegészítő mellékletben szereplő információk döntéstámogatása	2 – (inkább támogatja)	59,10	3 – (kevésbé támogatja)	52,00	0,99
Számviteli beszámolóban szereplő információk figyelembevétele	1 – (igen)	97,80	2 – (nem)	56,70	0,92
Kiegészítő mellékletben szereplő információk figyelembevétele	1 (igen)	98,90	1 – (igen)	63,00	0,58
Tevékenység	5 – (egyéb szolgáltatást végző)	23,80	2 – (kereskedelmi tevékenységet végző)	20,50	0,31
Beszámolótípus	1 – (éves beszámoló)	45,00	1 – (éves beszámoló)	31,50	0,31
Értékesítés nettó árbevétele	8 – (18.000.000 felett)	23,00	6 – (700.001 - 3.500.000)	22,00	0,09

*A fontossági mérőszám a klaszterképzés során becsült fontosságot mutatja (0 és 1 közötti szám).

Forrás: Saját szerkesztés (2023)

Következtetésként megállapítottam, hogy a döntéstámogatás és döntéshozatal során a vállalkozások jól elkülöníthető csoportokra bonthatók a kiegészítő melléklet figyelembevétele szerint, azaz nem minden érdekelt veszi figyelembe, használja a döntései meghozatalakor a beszámolóban foglalt információkat. Az első klaszterbe tartoztak azon vállalkozások, melyek nem veszik figyelembe a döntéseik meghozatalakor a beszámolóban foglalt információkat (57%), ennek megfelelően a kiegészítő mellékletben szereplő szöveges magyarázatok számukra kevésbé fontos (48%), így a döntéshozatalban is kevésbé támogatja őket (52%). Míg a másik csoportba (2. klaszter) azon vállalkozások tartoztak, melyek a döntéshozatalakor figyelembe veszik a partnerek beszámolóiban foglalt adatokat (98%), így a kiegészítő mellékletben szereplő információk támogatják őket (59%). Ebből kifolyólag a partnervállalatok kiegészítő mellékletében bemutatott információkat is fontosnak tartják (56%). Megállapítottam, hogy összességében a vállalkozások felhasználják a beszámolóból nyert információt a döntések megalapozására (68%). A

klaszteranalízis eredménye szerint következtetésként levonható, hogy a partnerek kiegészítő mellékletében szereplő információkat azok a vállalkozások is figyelembe vennék, akiket a gazdasági döntések meghozatalakor kevésbé támogat a partnerek számviteli beszámolója. Véleményem szerint ennek az az oka, hogy a partnervállalkozások kiegészítő mellékletei nem biztosítják a gazdasági döntés meghozatalához szükséges információkat.

A **4. hipotézisemet** alátámasztották a kérdőíves felmérésből kapott eredmények, miszerint a partnervállalkozás kiegészítő mellékletében szereplő információk tényleges és elvárt adat-és információtartalma eltér egymástól. Ez azt jelenti, hogy a 40 db kiegészítő mellékletben kötelezően szerepeltetendő információból mindössze 4 szöveges információnál nem eredményezett szignifikáns különbséget a Wilcoxon rangkorreláció.

Ezek a következők voltak:

- A számviteli politika meghatározó elemeinek bemutatása és azok változása (p-érték: 0,060).
- Az alkalmazott értékelési eljárások (p-érték: 0,880).
- Könyvvizsgálói kötelezettség (p-érték: 0,060).
- Minden olyan, a vállalkozó képviselőjére jogosult személynek a neve és lakóhelye, aki az éves beszámolót köteles aláírni (p-érték: 0,060).

A szignifikánsnak mutatott eredmények mellett két közzétett információnál adott válaszok eltérés paraméter értéke negatív eredményeket hozott, ami azt jelentette, hogy a válaszadók magasabb értéket rendeltek a kiegészítő mellékletben történő megjelenítéshez, mint az abban szereplő tételek fontosságához. Következtetésként levontam, hogy az értékcsökkenés elszámolásának számviteli politikában meghatározott módszerei és azok elszámolásának gyakorisága, valamint a vállalkozó székhelyének bemutatása többnyire megtalálható a partnerek kiegészítő mellékleteiben, viszont a válaszadó vállalkozások döntéseit ezen közzétételek nem befolyásolják, így kevésbé fontosnak ítélték meg ezeket.

Az eredményeim alapján megállapítottam, hogy 8 információ esetében volt a szignifikáns eltérés mellett a hatásnagyság 0,5 fölötti, ami erősnek számít. Ez azt jelenti, hogy a következő közzétett szöveges magyarázatoknál fontosnak tartanak a vállalatok, hogy a partnerek kiegészítő mellékletében megjelenjen a döntéstámogatás céljából, de

szignifikánsan alacsonyabbra értékelték azt, hogy a partnervállalkozások kiegészítő mellékleteiben meg is találhatók felhasználható formában ezek az információk:

- a mérleghez kapcsolódó adatok, magyarázatok (W: 36492,5, p: 0,00, hatásnagysága: 0,55, eltérés paramétere: 1,5);
- a kapcsolt felekkel lebonyolított ügyletek (W: 46367,00, p: 0,00, hatásnagysága: 0,62, eltérés paramétere: 2,00);
- az értékesítés nettó árbevétele főbb tevékenységenkénti megbontásban (W: 40817,00, p: 0,00, hatásnagyság: 0,53, eltérés paramétere: 2,00);
- a több, mint öt év hátralévő futamidejű kötelezettségeknek teljes összege (W: 37859,00, p: 0,00, hatásnagyság: 0,52, eltérés paramétere: 1,50);
- zálogjoggal vagy hasonló jogokkal biztosított kötelezettségek teljes összege (W: 45766,00, p: 0,00, hatásnagyság: 0,57, eltérés paramétere: 2,00);
- a pénzügyi helyzet értékelése szempontjából jelentőséggel bír, de a mérlegben meg nem jelenő pénzügyi kötelezettségeknek teljes összege (W: 46663,00, p: 0,00, hatásnagyság: 0,57, eltérés paramétere: 2,00);
- a mérlegen kívüli tételek és a mérlegben nem szereplő megállapodások (W: 54432,50, p: 0,00, hatásnagyság: 0,62, eltérés paramétere: 2,50);
- a támogatási program keretében kapott visszatérítendő (kötelezettségként kimutatott) támogatások (W: 40957,50, p: 0,00, hatásnagyság: 0,51, eltérés paramétere: 1,50).

Az **5. hipotézisem** alátámasztására alkalmazott Kruskal-Wallis teszt és Dunn próba eredményei alapján megállapítottam, hogy a pénzügyi intézmények tartják a kiegészítő mellékletben szereplő információkat fontosnak, viszont jellemzően a partnerek kiegészítő mellékletében azok nem szerepelnek. Ennek megfelelően a beszámolótípus szerint szignifikánsan magasabbra a pénzügyi beszámolót készítő vállalkozások értékelték a kiegészítő melléklet információt. Azaz a pénzügyi beszámolót készítő vállalatok esetében volt különbség azok között, amit szeretnének a partnerek kiegészítő mellékletében látni döntéshozatal elősegítése érdekében, és amit ténylegesen látnak. Az árbevétel szerint csoportosítva a vállalatokat elmondható volt, hogy a magasabb árbevétellel rendelkező cégek partnervállalkozásainak kiegészítő mellékletében jellemzően nem szerepelnek azok

az információk, melyekre döntéstámogatás szempontjából igény lenne, mint az alacsonyabb árbevétellel rendelkező cégeknél.

4. táblázat: A közzétett információ differenciáinak eltérése a főtevékenység szerint (N=492)

Információ	Tesztstatisztika	Szabadságfok	P-érték	Csoport
10	36,34	6,00	0,00	Főtevékenység
11	20,40	6,00	0,00	Főtevékenység
12	11,94	6,00	0,06	Főtevékenység
13	11,61	6,00	0,07	Főtevékenység
14	4,47	6,00	0,61	Főtevékenység
15	3,38	6,00	0,76	Főtevékenység
26	10,28	6,00	0,11	Főtevékenység
28	17,19	6,00	0,01	Főtevékenység

Forrás: Saját szerkesztés (2023)

- A mérleghez kapcsolódó adatok, magyarázatok esetében a pénzügyi intézmények értékelése volt minden esetben szignifikánsan magasabb, összehasonlítástól függően $p = 0,00$ és $0,02$ között. Azaz minden más tevékenységhez képest a pénzügyi intézmények esetében volt szignifikáns különbség között, amit szeretnének a mérleghez kapcsolódó adatok és magyarázatok megjelenésével kapcsolatban a kiegészítő mellékletekben, és amit ténylegesen látnak is a partnereiknél.
- A kapcsolt felekkel lebonyolított ügyletek esetében nem minden csoporthoz képest volt különbség a különböző tevékenységet végző vállalkozások véleménye között. Ennél a közzétételnél is a pénzügyi intézmények értékelése volt minden esetben szignifikánsan magasabb ($p = 0,00$ és $0,01$ körül). A termelőtevékenységű vállalkozások és a pénzügyi intézmények, a kereskedelmi tevékenységet végző vállalkozások és a pénzügyi intézmények, valamint a könyvvizsgálói tevékenységet végző vállalkozások és a pénzügyi intézmények között volt különbség a kapcsolt felekkel lebonyolított ügyletekhez tartozó információk megítéléséről.
- A támogatási program keretében kapott visszatérítendő (kötelezettségként kimutatott) támogatásra vonatkozó adatoknál a fenti közzétételekhez hasonlóan, itt is a pénzügyi intézmények értékelése volt magasabb a többihez képest ($p = 0,00$ és $0,01$ körül). A termelő tevékenységet végző vállalkozások és pénzügyi intézmények, valamint a könyvvizsgáló tevékenységet végző vállalkozások és pénzügyi intézmények között volt különbség a támogatási programhoz tartozó visszatérítendő támogatások

bemutatásának megítéléséről, ahol mindkét esetben a pénzügyi intézmények rendelték a likert skálán magasabb értéket a tételhez.

5. táblázat: A közzétett információ differenciáinak eltérése az előző évi árbevétel szerint (N=492)

Információ	Tesztstatisztika	Szabadságfok	P-érték	Csoport
10	23,39	7,00	0,00	Árbevétel
11	15,02	7,00	0,04	Árbevétel
12	11,39	7,00	0,12	Árbevétel
13	12,31	7,00	0,09	Árbevétel
14	10,26	7,00	0,17	Árbevétel
15	11,35	7,00	0,12	Árbevétel
26	19,33	7,00	0,01	Árbevétel
28	18,25	7,00	0,01	Árbevétel

Forrás: Saját szerkesztés (2023)

- A mérleghez kapcsolódó adatoknál, magyarázatoknál árbevétel szerinti csoportosítást tekintve az 50-100 millió forint és a 300-700 millió forint közötti árbevételű vállalatok között volt különbség ($p = 0,01$), ahol a kisebb árbevételű cégek értékelése volt magasabb. Illetve a 300-700 millió forint közötti és a 18 milliárd forint feletti árbevételű cégek esetében mutatott a próba különbséget, ahol a minimum közel 20 milliárd bevételű vállalatok értékelése volt magasabb ($p = 0,01$).
- A kapcsolt felekkel lebonyolított ügyletek bemutatásához kapcsolódó információknál a páros tesztek korrigált p-értéke nem volt szignifikáns, annak ellenére, hogy a Kruskal-Wallis teszt szignifikáns különbséget jelzett. Azaz árbevétel nagyságot tekintve nincsenek különbségek az egyes bevételkategóriába tartozó vállalkozások között.
- Az értékesítés nettó árbevétele főbb tevékenységenkénti megbontásban, amennyiben az egyes tevékenységek, szolgáltatások jelentősen különböznek egymástól közzététel esetében a 20 millió forint alatti és a 18 milliárd forint feletti vállalatok véleménye között volt különbség ($p = 0,04$), valamint a 700 millió forint és 3,5 milliárd forint közötti és a 18 milliárd forint feletti vállalatoknál volt eltérés ($p = 0,01$). Mindkét esetben a nagyobb árbevétellel rendelkező cégek értékelése volt szignifikánsan magasabb.

- A támogatási program keretében kapott visszatérítendő (kötelezettségként kimutatott) támogatásra vonatkozó adatok és információk esetében a 18 milliárd forint feletti kategóriába eső vállalatok szignifikánsan magasabbak voltak, mint 300 és 700 millió forint közé eső árbevételű cégek ($p = 0,01$).

6. táblázat: A közzétett információ differenciáinak eltérése a beszámoló típusa szerint (N=492)

Információ	Tesztstatisztika	Szabadságfok	P-érték	Csoport
10	24,30	6,00	0,00	Beszámoló típusa
11	26,09	6,00	0,00	Beszámoló típusa
12	18,43	6,00	0,01	Beszámoló típusa
13	25,63	6,00	0,00	Beszámoló típusa
14	20,12	6,00	0,00	Beszámoló típusa
15	11,24	6,00	0,08	Beszámoló típusa
26	10,73	6,00	0,10	Beszámoló típusa
28	22,84	6,00	0,00	Beszámoló típusa

Forrás: Saját szerkesztés (2023)

- A mérleghez kapcsolódó adatok, magyarázatok közzétett információi esetében a pénzügyi beszámolót készítő vállalkozások értékelése szignifikánsan ($p = 0,00$) magasabb volt az éves, egyszerűsített éves, mikrogazdálkodói egyszerűsített éves beszámolót készítő vállalkozásoknál.
- A kapcsolt felekkel lebonyolított ügyletekhez kapcsolódó információk esetében is a pénzügyi beszámoló készítő vállalkozások véleménye tér el a kiegészítő mellékletben történő tétel fontossága és megjelenése között, az értékelése szignifikánsan magasabb volt mindegyik más beszámolótípusnál ($p = 0,00$ és $0,05$ között).
- A mérlegben kimutatott kötelezettségekből azoknak a kötelezettségeknek a teljes összege, amelyeknek a hátralevő futamideje több, mint öt év közzétételnél szintén a pénzügyi beszámolót készítő vállalkozások értékelése szignifikánsan magasabb volt szinte mindegyik más opciónál ($p = 0,01$ és $0,03$ között), a konszolidált éves beszámolót és az egyszerűsített beszámolót készítőket kivéve.
- A mérlegben kimutatott kötelezettségekből azoknak a kötelezettségeknek a teljes összege, amelyek zálogjoggal vagy hasonló jogokkal biztosítottak, feltüntetve a biztosítékok fajtáját és formáját információknál az egyszerűsített beszámolót készítő

vállalkozások kivételével minden más beszámolótípusnál szignifikánsan magasabbra értékelték a pénzügyi beszámolókat a 13. közzétételt ($p = 0,00$ és $0,03$ között).

- Azoknak a pénzügyi kötelezettségeknek a teljes összege, amelyek a pénzügyi helyzet értékelése szempontjából jelentőséggel bírnak, de amelyek a mérlegben nem jelennek meg, különös tekintettel a jövőbeni nyugdíjfizetési, végkielégítési kötelezettségek, valamint a kapcsolt vállalkozásokkal szembeni kötelezettségek összegéhez kapcsolódó információknál szintén a pénzügyi beszámolót készítő vállalatok esetében volt különbség aközött, amit szeretnének a mérlegben meg nem jelenő pénzügyi kötelezettségek megjelenésével kapcsolatban a kiegészítő mellékletekben látni, és amit ténylegesen látnak is a partnereiknél a mikrogazdálkodói egyszerűsített éves beszámolót és a költségvetési beszámolót készítő vállalatokhoz képest ($p = 0,02$ és $0,03$).
- A támogatási program keretében kapott visszatérítendő (kötelezettségként kimutatott) támogatásra vonatkozó adatok szintén a pénzügyi beszámolót készítők értéke volt magasabb szinte mindegyik más beszámolótípust készítő vállalatnál ($p = 0,00$).

A **6. hipotézisem** az eredmények függvényében elutasításra került, miszerint a primer kutatás részeként a számviteli törvény által előírt kiegészítő mellékletben szerepeltetendő vizsgált 40 db szöveges magyarázatot, információt próbáltam jól differenciálható csoportokra osztani a döntéshozatalhoz kapcsolódó felhasználói igények vagy a felhasználhatóságuk szerint. Következtetésként levonható, hogy az egyes főkomponens csoportokba tartozó információk közös ismérvei nem vagy nem egyértelműen állapíthatók meg, így egyértelmű csoportokat nem tudtam kialakítani arra vonatkozóan, hogy mit szeretnének látni és mi az, amit ténylegesen látnak a partnervállalatok kiegészítő mellékletében a döntéshozók.

4. AZ ÉRTEKEZÉS ÚJ, ILLETVE ÚJSZERŰ EREDMÉNYEI

1. Bizonyítást nyert, hogy a feldolgozóipar („C”) és a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység („M”) nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások kiegészítő mellékletei nem felelnek meg a magyar számviteli szabályoknak. A vizsgált és közzétett kiegészítő mellékletek terjedelméről elmondható, hogy a kétharmaduk 10 oldal alatti, az egyharmaduk 5 oldal alatti volt. Kutatásom során beigazolódott, hogy a kiegészítő melléklet mérleghez kapcsolódó szöveges magyarázatai fordulnak elő leggyakrabban a kiegészítő mellékletben, míg a tájékoztató részhez kapcsolódó információkat mutatták be a legkevésbé. Továbbá a kockázathoz kapcsolódó információk (kötelezettségek, költségek, ráfordítások) közzétételeinek gyakorisága magasabb volt, mint a többi információé.

2. Bizonyítást nyert a kutatásom során, hogy a könyvvizsgálattal alátámasztott beszámoló kiegészítő melléklete, valamint az éves beszámoló részeként közzétett kiegészítő melléklet részletesebb, tartalmilag nagyobb mértékben felel meg a számviteli törvény előírásainak.

3. Bizonyítást nyert, hogy nem minden érdekelt veszi figyelembe, használja a döntései meghozatalakor a beszámolóban foglalt információkat. Kutatásom során beigazolódott, hogy a legtöbb közzéteendő szöveges magyarázatot fontosnak tartják a vállalkozások a döntéshozatalakor, viszont ehhez képest a partnereik kiegészítő mellékletében kisebb arányban jelenik meg. Az elvárt és a tényleges információtartalom legnagyobb mértékben a kötelezettségekhez kapcsolódó különféle információnál tért el egymástól, melynek oka a hozzájuk tartozó kockázatok döntéshozatalori mérlegelése lehet. Valamint a kapcsolt felekkel lebonyolított ügyletek és az árbevétel főtevékenységenkénti megoszlásának bemutatását szeretnék legjobban látni a partnerek beszámolójában, de azok jellemzően nem olvashatók ki.

4. Bizonyítást nyert, hogy eltérően vélekednek a partnerek kiegészítő mellékletében szereplő információ fontosságáról és meglétéről, felhasználhatóságáról a vállalkozások főtevékenysége, árbevételének nagysága, számviteli beszámolótípusa szerint csoportosítva. Főtevékenységük szerint a pénzügyi intézmények, árbevétel nagyságuk szerint a nagy árbevétellel rendelkező vállalkozások és beszámolótípus szerint a pénzügyi intézmények

készítő vállalkozások tartják a kiegészítő mellékletben szereplő információkat fontosnak, viszont jellemzően a partnerek kiegészítő mellékletében azok nem szerepelnek.

5. Bizonyítást nyert, hogy a döntéshozatalhoz kapcsolódó felhasználói igények vagy a kiegészítő mellékletben szereplő információk felhasználhatósága szerint a kiegészítő mellékletben kötelezően szerepeltetendő információk jól differenciálhatóan nem csoportosíthatók.

5. AZ EREDMÉNYEK GYAKORLATI HASZNOSÍTHATÓSÁGA

A doktori kutatásom célja volt megvizsgálni, hogy a Magyarországon elkészített kiegészítő mellékletek megfelelnek-e a számviteli törvény minimum követelményeinek, valamint felmérni azt, hogy hogyan vélekednek a gazdasági szakemberek a döntéshozatal információ bázisaként felhasználható, partnereik kiegészítő mellékletében szereplő információkról. Figyelembe veszik-e, illetve fontosnak tartják-e azokat a döntéstámogatás szempontjából, illetve jellemzően megtalálhatók-e a partnereik kiegészítő mellékletében.

A kiegészítő mellékletek minőségi javításának szükségességét a primer, kérdőíves kutatás eredményei alátámasztották, hiszen a gazdasági szakemberek véleménye alapján elmondható, hogy lenne igény a kiegészítő mellékletben szereplő információkra a döntések meghozatalának elősegítése céljából, viszont jellemzően ezek a partnerek nyilvánosságra hozott kiegészítő mellékletében nem jelennek meg, vagy nem kellő információtartalommal, részletezettséggel.

A szekunder kutatás adatbázisának összeállításakor és a szövegbányászat segítségével megkeresett kifejezések meghatározásakor azzal a problémával találkoztam, hogy nem mindegyik nyilvánosságra hozott kiegészítő melléklet feldolgozható. Ennek oka egyrészt az volt, hogy üres dokumentum került feltöltésre vagy nem megfelelő formátumban került az közzétételre (pl. képként, szkennelt verziójú kiegészítő melléklet) vagy a kiegészítő mellékletként feltöltött dokumentum más információt tartalmazott (pl. taggyűlési jegyzőkönyv, eredményfelhasználásáról szóló határozat). A probléma megoldására az XBRL (eXtensible Business Reporting Language) fájl bevezetését javaslom. Az Európai Értékpapír-piaci Hatóság (ESMA) rendelkezése alapján az Európai Unió szabályozott tőzsdéin jegyzett társaságok esetében az éves beszámoló elkészítési formátuma 2020-tól már az XHTML, amely lehetővé tette az „inline” XBRL (iXBRL) használatát, így az adatok géppel olvasható és feldolgozható formátumban is elérhetők.

A szekunder kutatás során a kérdőívek feldolgozásakor problémát jelentett, hogy a letöltött kiegészítő mellékletek felépítést tekintve jelentősen eltértek egymástól. Igaz a számviteli törvény nem rendelkezik a pontos felépítéséről, annyit határoz meg, hogy a mérleghez és az eredménykimutatáshoz kapcsolódó magyarázatokat olyan sorrendben szükséges bemutatni, ahogyan azokat a mérleg és eredménykimutatás tartalmazza. Ebből kiindulva a második

javaslatom egy egységes sablon kidolgozása lenne a kiegészítő melléklet felépítését és tartalmát illetően, melyet vagy a számviteli törvény mellékletébe vagy a könyvelőprogramokba importálva használni lehetne, ezáltal az információfeldolgozás gyorsabbá és pontosabbá válna.

A partnervállalatok kiegészítő mellékletének információtartalmához kapcsolódó igény és az információ felhasználhatóság között szignifikáns eltérés volt tapasztalható. A szekunder kutatás során a vizsgált két nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások kiegészítő mellékletének információtartalma pedig hiányosságokat mutatott. Ebből kiindulva a kiegészítő mellékletek minőségének javítása vagy az egységes sablon használatával érhető el, vagy az állam által az elmúlt években hozott gazdaságfehérítő intézkedésekhez hasonlóan egyfajta ellenőrzési rendszer kidolgozásával, ellenőrzés esetén a nem megfelelően közzétett kiegészítő mellékletek szankcionálásával.

Továbbá szeretném a könyvvizsgálók figyelmét felhívni arra vonatkozóan, hogy mindkét nemzetgazdasági ágba tartozó kiegészítő melléklet vizsgálatánál több tartalmilag hiányos dokumentummal találkoztam. Javaslatként fogalmaznám meg azt, hogy a kiegészítő melléklet tartalmi elemeinek vizsgálatára nagyobb hangsúlyt fektessenek.

Az eredményeimből levont következtetésem az, hogy a kiegészítő melléklet minőségének javulása céljából biztosítani szükséges annak információs, infrastrukturális, jogi és jogszabályi hátterét, egy egységes keretrendszert annak érdekében, hogy a döntéshozatalhoz elegendő információt biztosítson, és ezáltal ne keletkezzen információs aszimmetria.

6. IRODALOMJEGYZÉK

1. Ahmad I. – Masdar Mas'ud M – Suriyanti (2020): Competencies of Apparatus and Internal Control System Effect on The quality of Financial Statement Information and Good Governance, *EJBMR, European Journal of Business and Management Research*. 5(4), pp 1-6. <https://doi.org/10.24018/ejbmr.2020.5.4.425>
2. Alboukadel K. (2021): *rstatix*: Pipe-Friendly Framework for Basic Statistical Tests.
3. Barna I. – Székelyi M. (2004): *Túlélőkészlet az SPSS-hez. Többváltozós elemzési technikáról társadalomkutatók számára*. Typotex Kiadó, 453 p.
4. Bartlett M. S. (1951): The effect of standardization on a χ^2 approximation in factor analysis. *Biometrika*, 38(3/4), pp. 337-344. <https://doi.org/10.2307/2332580>
5. Beest F. – Braam G. – Boelens S. (2009): Quality of Financial Reporting: measuring qualitative characteristics, Nijmegen Center for Economics (NiCE). *Institute for Management Research*. 09-108
6. Biddle G. – Choi J. (2006): Is comprehensive income useful?, *Journal of Contemporary Accounting and Economics* 2(1), pp. 1– 32. [https://doi.org/10.1016/s1815-5669\(10\)70015-1](https://doi.org/10.1016/s1815-5669(10)70015-1)
7. Bilder C. R. – Loughin T. M. (2015): *Analysis of Categorical Data with R*. CRC Press.
8. Bloomfield R. J. (2002): The ‘incomplete revelation hypothesis’ and financial reporting, *Accounting Horizons*, 16(1), pp. 233-243. <https://doi.org/10.2139/ssrn.312671>
9. Boncz I. (2015): *Kutatásmódszertani alapismeretek*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs. 290. p
10. Böcskei E. – Hágen I. Zs. (2017): Menedzsment Control – A számviteli mutatószámoktól a versenyképes stratégiáig, *Acta Carolus Robertus*, 7(2), pp. 19-36.
11. Cronbach Lee J. (1951): Coefficient alpha and the internal structure of tests. *psychometrika*, 16(3), pp. 297-334.
12. DeFond M. – Lim C.Y. – Zhang J. (2015): Client conservatism and auditor-client contracting. *The Accounting Review*, 91(1), pp. 69-98. <https://doi.org/10.2308/accr-51150>
13. Dunn O. J. (1964): Multiple comparisons using rank sums. *Technometrics* 6(3), pp. 241–252. doi:10.2307/1266041 <https://doi.org/10.1080/00401706.1964.10490181>
14. Dzomira S. (2014): Internal controls and fraud schemes in Not-For-Profit organisations: A guide for good practice. *Research Journal of Finance and Accounting*, 5(2), pp. 118–126.
15. Falissard B. (2012): *Analysis of Questionnaire Data with R*. CRC Press.
16. Feinerer I. (2008): An Introduction to Text Mining in R. *R News*, 8(2), pp. 19-22

- 17.Fenyves V. – Bács Z. – Zéman Z. – Böcskei E. – Tarnóczi T. (2018a): The role of the notes to the financial statements in corporate decision-making. *Corporate Ownership & Control* 15(4), pp. 138-148. <https://doi.org/10.22495/cocv15i4c1p1>
- 18.Fenyves V. – Bács Z. – Zéman Z. – Böcskei E. – Tarnóczi T. (2018b): Információtechnológiai szolgáltató vállalkozások kiegészítő mellékletének összehasonlító elemzése Magyarországon. *International Journal of Engineering and Management Sciences (IJEMS)*, 3(4), pp. 186-194, <https://doi.org/10.21791/ijems.2018.4.17>.
- 19.Fenyves V. – Bácsné Bába É. – Dajnoki K. – Kerezsi D. (2019): Analysis of the financial situation of sports companies and their relation with the notes to the financial statements in the 2014-2017 years. *Közgazdász Fórum / Forum on Economics and Business* 22, pp.16-28.
- 20.Field A. (2013): *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. sage, 2013
- 21.Filyó J. (2014): A kiegészítő melléklet ellenőrzésének tapasztalatai *Számvitel, adó, könyvvizsgálat*, 56(6), pp. 285-286.
- 22.Göb R. – McCollin C. – Ramalhoto M. F. (2007): Ordinal Methodology in the Analysis of Likert Scales. *Quality & Quantity*. 5(41), pp. 601-626. <https://doi.org/10.1007/s11135-007-9089-z>
- 23.Hunyadi L. – Mundruczó Gy. – Vita L. (2001): *Statisztika*. AULA Kiadó, Budapest. 884 p.
- 24.Iacus S. M. (2015): Automated Data Collection with R - A Practical Guide to Web Scraping and Text Mining. *Journal of Statistical Software*, 68(3). pp. 1-3. <http://dx.doi.org/10.18637/jss.v068.b03>
- 25.Jamieson S. (2004): Likert scales: how to (ab)use them? *Medical Education*, 38(1), pp. 1217-1218. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2929.2004.02012.x>
- 26.Kaiser H. F. – Rice J. (1974): Little jiffy, mark IV. *Educational and psychological measurement*, 34(1), pp. 111-117. <https://doi.org/10.1177/001316447403400115>
- 27.Kardos B. (2009): Kiegészítő melléklet hasznosítása, *Budapesti Gazdasági Főiskola – Magyar Tudomány Ünnepe*, 2009.
- 28.K. Wallis (1952): Use of ranks in one-criterion variance analysis. *Journal of the American Statistical Association* <https://doi.org/10.1080/01621459.1952.10483441>
- 29.Kwartler T. (2017): *Text Mining in Practice with R*. John Wiley & Sons, Inc. <http://dx.doi.org/10.1002/9781119282105>
- 30.Kántor B. (2016): A kiegészítő melléklet. *Számviteli tanácsadó*. 8(3), pp. 2-11.
- 31.Kerezsi D. – Kondorosi F. – Tarnóczi T. – Fenyves V. (2019b): A kiegészítő melléklet információtartalmának fontossága. *SZÁMVITEL ADÓ KÖNYVVIZSGÁLAT: SZAKMA*, 61(1)
- 32.Li F. (2008): Annual report readability, current earnings, and persistence, *Journal of Accounting and Economics*, 45(1), pp. 221-247. <https://doi.org/10.2139/ssrn.887382>
- 33.Lombardi T. Y (2018): Research on the use of financial statement information for forecasting profitability, *Accounting & Finance* 60(3), pp. 3163-3181 <https://doi.org/10.1111/acfi.12394>

34. Lumley T. (2010): *Complex Surveys. A Guide to Analysis Using R*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc. <http://dx.doi.org/10.1002/9780470580066>
35. Malhotra N. K. (2008): *Marketingkutató*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 832. p.
36. Nurlis – Yadiati W. (2017): The Influence of Internal Control Effectiveness, Information Technology Utilization and Human Resources Competence on Local Government Financial Reporting Quality (Survey on SKPD Banten Provincial Government and Serang City), *Research Journal of Finance and Accounting*, 8(12), pp. 111–124.
37. Simon J. (2006): A klaszterelemzés alkalmazási lehetőségei a marketingkutatóban. *Statisztikai Szemle*. 84(7), pp. 627–650.
38. Tomczak M. – Tomczak E (2014): The need to report effect size estimates revisited. An overview of some recommended measures of effect size. *Trends in Sport Sciences*, 1(21), pp. 19-25.
39. Walia N. – Kiran R. (2012): Understanding the risk anatomy of experienced mutual fund investors, *Journal of Behavioral Finance*, 13(2), pp. 119-125, <http://doi.org/10.1080/15427560.2012.673517>
40. Welbers K. – Van Atteveldt W. – Benoit K. (2017): Text Analysis in R. *Communication Methods and Measures*, 11(4), pp. 245-265. <http://dx.doi.org/10.1080/19312458.2017.1387238>
41. Wilcoxon F. (1992): *Individual comparisons by ranking methods*. Breakthroughs in statistics. Springer, New York, NY, 1992. 196-202.
42. Zhang Y. – Zhang H. – Seiler M. J. (2015): Impact of information disclosure on prices, volume, and market volatility: an experimental approach, *Journal of Behavioral Finance*, 16(1), pp. 12-19, <http://doi.org/10.1080/15427560.2015.1000333>

7. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉBEN KÉSZÜLT PUBLIKÁCIÓK

**DEBRECENI
EGYETEM**

**DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR**

H-4002 Debrecen, Egyetem tér 1, Pf.: 400
Tel.: 52/410-443, e-mail: publikaciok@lib.unideb.hu

Nyilvántartási szám: DEENK/96/2023.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Kerezsi Dóra

Doktori Iskola: Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

MTMT azonosító: 10060371

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (10)

1. **Kerezsi, D.:** The Role Of The Bank Loan Related Information Of The Notes In Entrepreneurial Decision Making - Evidence Of Hungarian Enterprises.
Network Intelligence Studies. 9 (18), 95-105, 2021. EISSN: 2344-1712.
2. **Kerezsi, D.:** A kiegészítő melléklet információtartalmának összehasonlítása az információ-technológiai szolgáltatás és a sporttevékenység körében.
International Journal of Engineering and Management Sciences. 5 (1), 689-700, 2020.
EISSN: 2498-700X.
DOI: <http://dx.doi.org/10.21791/IJEMS.2020.1.57>
3. **Kerezsi, D.:** Elősegíti-e a kiegészítő melléklet a döntéshozatalt?
Economica. 11 (3-4), 17-25, 2020. ISSN: 1585-6216.
DOI: <http://dx.doi.org/10.47282/economica/2020/11/3-4/9048>
4. **Kerezsi, D.:** To what extent does the information disclosure of sports and ict companies comply with the legal requirements?
The Annals of the University of Oradea. Economic Sciences. 29 (1), 240-251, 2020. ISSN: 1222-569X.
5. **Kerezsi, D.:** Analysis of Major Asset Structure Indexes of Organizations Dealing with Sports Activities and their Relation with the Notes to the Financial Statement.
The Annals of the University of Oradea. Economic Sciences. 28 (1), 146-153, 2019. ISSN: 1222-569X.
6. **Kerezsi, D.:** How the notes to the financial statement promote decision-making of market players.
Modern Science. 6 (3), 73-81, 2019. ISSN: 2336-498X.
7. **Kerezsi, D.:** A kiegészítő melléklet mérleghez és eredménykimutatáshoz kapcsolódó közzétételi kötelezettségeinek változása 2000-2018 között = Changes in the disclosure obligations of the notes to the balance sheet and income statement between 2000 and 2018.
International Journal of Engineering and Management Sciences. 3 (3), 270-279, 2018.
EISSN: 2498-700X.
DOI: <http://dx.doi.org/10.21791/IJEMS.2018.3.22>.

8. **Kerezi, D.:** A kiegészítő melléklet szerepe a piaci szereplők tájékoztatásában: The role of statutory notes in informing market players.
International Journal of Engineering and Management Sciences. 2 (4), 202-212, 2017.
EISSN: 2498-700X.
DOI: <http://dx.doi.org/10.21791/IJEMS.2017.4.17>.
9. **Kerezi, D.:** Disclosure obligations related to the balance sheet in the Hungarian and international accounting.
The Annals of the University of Oradea. Economic Sciences. 26 (1), 395-404, 2017. ISSN: 1222-569X.
10. **Kerezi, D.:** Nyereségadók elszámolása a hazai és a nemzetközi szabályok szerint.
Controller Info. 5 (1), 117-131, 2017. ISSN: 2063-9309.

További közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (22)

11. Fenyves, V., Tarnóczy, T., Bács, Z., **Kerezi, D.**, Bajnai, P., Szoboszlai, M.: Financial efficiency analysis of Hungarian agriculture, fisheries and forestry sector.
Agricultural Economics-Zemedelska Ekonomika. 68 (11), 413-426, 2022. ISSN: 0139-570X.
DOI: <http://dx.doi.org/10.17221/125/2022-AGRICECON>
IF: 2.567 (2021)
12. Fenyves, V., Bács, Z., **Kerezi, D.:** Sporttevékenységgel foglalkozó vállalkozások vagyoni, pénzügyi és jövedelmezőségi helyzetének vizsgálata főkomponens elemzés segítségével.
Controller Info. 10 (3), 43-48, 2022. ISSN: 2063-9309.
DOI: <http://dx.doi.org/10.24387/CI.2022.3.8>
13. **Kerezi, D.**, Szabó-Csorvási, A., Hegedűs, M.: Áfacsalás a láncértékesítésben.
Controller Info. 9 (4), 21-24, 2021. ISSN: 2063-9309.
DOI: <http://dx.doi.org/10.24387/CI.2021.4.3>
14. **Kerezi, D.**, Szabó-Csorvási, A., Hegedűs, M.: Cases of vat evasion on the basis of European court judgments.
SEA - Practical Application of Science. 25 (9), 31-39, 2021. EISSN: 2360-2554.
15. **Kerezi, D.**, Hegedűs, M.: The necessity of examining the notes to the financial statements.
SEA - Practical Application of Science. 25 (9), 51-58, 2021. EISSN: 2360-2554.
16. **Kerezi, D.**, Erdey, L., Dékán Tamásné, O. I.: A kiegészítő melléklet eredménykimutatáshoz kapcsolódó részének elemzése a magyarországi sportvállalkozások körében.
Limes. 6, 221-230, 2019. ISSN: 2411-4081.

17. **Kerezi, D.**, Kondorosi, F., Tarnóczy, T., Fenyves, V.: A kiegészítő melléklet információtartalmának fontossága.
Számvitel, adó, könyvvizsgálat ma. 61 (1), 48-54, 2019. ISSN: 1419-6956.
18. **Kerezi, D.**, Dajnoki, K., Bácsné Bába, É., Tarnóczy, T., Fenyves, V.: A kiegészítő melléklet tájékoztató részének vizsgálata a magyarországi sporttevékenységet végző vállalkozások körében.
International Journal of Engineering and Management Sciences. 4 (3), 108-116, 2019.
EISSN: 2498-700X.
DOI: <http://dx.doi.org/10.21791/IJEMS.2019.3.10>.
19. **Kerezi, D.**, Tarnóczy, T., Fenyves, V.: A kiegészítő melléklettel kapcsolatos vállalati elvárások.
E-conom. 8 (1), 38-49, 2019. EISSN: 2063-644X.
DOI: <http://dx.doi.org/10.17836/EC.2019.1.038>
20. Erdey, L., **Kerezi, D.**: A magyar sportvállalkozások kiegészítő mellékleteinek vizsgálata a mérleghez kapcsolódóan.
Acta Carolus Robertus. 9 (2), 73-88, 2019. ISSN: 2062-8269.
DOI: <http://dx.doi.org/10.33032/acr.2019.9.2.73>
21. Fenyves, V., Bács, Z., Bácsné Bába, É., **Kerezi, D.**: Analysis of major capital structure indexes of organizations dealing with sports activities and their relation with the notes to the financial statement.
Annals Of The University Of Oradea. Economic Science. 28 (2), 129-136, 2019. ISSN: 1222-569X.
22. Fenyves, V., Dajnoki, K., **Kerezi, D.**, Bácsné Bába, É.: Analysis of Sport Motivation Factors amongst Eastern European Higher Education Students.
European Journal of Contemporary Education. 8 (4), 761-778, 2019. EISSN: 2305-6746.
DOI: <http://dx.doi.org/10.13187/ejced.2019.4.761>
23. Fenyves, V., Bácsné Bába, É., Dajnoki, K., **Kerezi, D.**: Analysis of the financial situation of Hungarian sports enterprises.
Közgazdász Fórum. 22 (141), 25-38, 2019. ISSN: 1582-1986.
24. Fenyves, V., **Kerezi, D.**, Bácsné Bába, É., Dajnoki, K., Bács, Z., Tarnóczy, T.: Examination of the Notes to the financial statement through the example of enterprises engaged in sports activities = Számviteli beszámoló kiegészítő mellékleteinek vizsgálata a sporttevékenységgel foglalkozó vállalatok példáján.
Economica. Új évfolyam. 10 (2), 61-66, 2019. ISSN: 2560-2322.
DOI: <https://doi.org/10.47282/ECONOMICA/2019/10/2/4089>

25. **Kerezi, D.**, Bács, Z., Böcskei, E., Zéman, Z., Tarnóczy, T., Fenyves, V.: Magyarországi sporttevékenységet végző vállalkozások kiegészítő mellékletének összehasonlító elemzése az általános rész információi alapján = Comparative analysis of the notes to the financial statement of companies engaged in sports activities in Hungary, based on the information of the general part.
International Journal of Engineering and Management Sciences. 4 (3), 117-125, 2019.
EISSN: 2498-700X.
DOI: <http://dx.doi.org/10.21791/IJEMS.2019.3.11>.
26. **Kerezi, D.**, Béresné Mártha, B., Sütő, D.: Sector analysis of the Notes in Northern Great Plain region's enterprises.
Controller Info. 7 (3), 47-50, 2019. ISSN: 2063-9309.
DOI: <http://dx.doi.org/10.24387/CI.2019.3.10>
27. Fenyves, V., **Kerezi, D.**: A kiegészítő melléklet általános tartalmi elemeinek vizsgálata 2000 - 2018 között = Analysis of the general content elements of the notes between 2000 and 2018.
Acta Carolus Robertus. 8 (2), 69-82, 2018. ISSN: 2062-8269.
28. **Kerezi, D.**, Béresné Mártha, B., Sütő, D., Fenyves, V.: A kiegészítő melléklet információtartalmának vizsgálata különböző tevékenységet végző vállalkozások példáin keresztül.
Régió kutatás Szemle. 2018 (1), 1-12, 2018. ISSN: 2559-9941.
DOI: <http://dx.doi.org/10.30716/RSZ/2018/1/5>
29. **Kerezi, D.**, Béresné Mártha, B., Sütő, D.: Analysis of the information content of the notes on the accounts through the examples of enterprises carrying out different activities.
In: *Controller Info Studies II*. Szerk.: Zéman Z., Magda R, Copy & Consulting Kft, Budapest, 20-31, 2018. ISBN: 9786155851018
30. **Kerezi, D.**, Tarnóczy, T., Fenyves, V.: Users' opinion about the information content of the notes to the financial statement.
SEA Practical Application of Science. 6 (18), 247-256, 2018. ISSN: 2360-2554.
31. **Kerezi, D.**, Fenyves, V.: A kiegészítő melléklet szerepe a megbízható és valós kép kialakításában az IT cégek példáján keresztül.
Köztes-Európa. 9 (1-2), 317-324, 2017. ISSN: 2064-437X.

32. Fenyves, V., Kondorosi, F., **Kerezi, D.**, Dajnoki, K.: Vezetői döntést segítő információk a munkaerővándorlás sajátosságai alapján.

Controller Info. 4 (3), 42-51, 2016. ISSN: 2063-9309.

A közlő folyóiratok összesített impakt faktora: 2,567

A közlő folyóiratok összesített impakt faktora (az értekezés alapjául szolgáló közleményekre): 0

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2023.04.11.

